

Κυριακή Γ' Ματθαίου: Ερμηνεία ευαγγελικής περικοπής (Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Ιουνίου 26, 2020

(Ματθ. 6, 22-33)

Επιλεγμένα αποσπάσματα από τον υπομνηματισμό του αγίου Ιωάννου, αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως του Χρυσοστόμου (ομιλίες Κ' και ΚΑ' από το υπόμνημα του αγίου στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο)

Υπομνηματισμός των εδαφίων Ματθ. 6, 22-23

«Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; (: Ο λύχνος, που φωτίζει και εξυπηρετεί το σώμα, είναι το μάτι [λύχνος που φωτίζει την ψυχή είναι ο νους, το λογικό που σας έχει δώσει ο Θεός]. Εάν λοιπόν το μάτι είναι γερό και καθαρό, ὅλο το σώμα θα φωτίζεται, θα είναι φωτεινό [έτσι θα φωτίζεται και η ψυχή σου, εάν ο νους και η καρδιά σου δεν έχουν τυφλωθεί από την προσκόλληση στους επίγειους θησαυρούς]. Εάν όμως το μάτι σου είναι κατεστραμμένο και ανίκανο να δει το φως, ὅλο το σώμα σου θα είναι βυθισμένο στο σκοτάδι. **Εάν λοιπόν το φως, που σου έδωσε ο Θεός [ο νους δηλαδή και η συνείδηση, εξαιτίας της προσκολλησεως στα υλικά αγαθά] είναι σκοτάδι, τότε το ηθικό σκοτάδι της ψυχής σου πόσο πυκνό και αδιαπέραστο θα είναι;**)» [Ματθ. 6, 22-23] [ερμην. απόδοση Ιω. Κολιτσάρα].

Επειδή προηγουμένως είχε αναφέρει τον νου και είπε γι' αυτόν ότι γίνεται ολότελα υπόδουλος και αιχμάλωτος, αλλά αυτό δεν ήταν εύκολα κατανοητό από τους πολλούς ανθρώπους, γι' αυτό στρέφει τη διδασκαλία προς τα εξωτερικά και τα πράγματα που βρίσκονται που είναι περισσότερο αντιληπτά με τις αισθήσεις μας και τα καθημερινά μας βιώματα, ώστε διαμέσου αυτών να κατανοήσουν και τα πνευματικά θέματα. «Εάν λοιπόν, δεν αντιλήφθηκες», λέγει, «τι είναι τέλος πάντων η βλάβη του νου, να το καταλάβεις από τα υλικά πράγματα, διότι **ὁ, τι είναι ο ὀφθαλμός για το σώμα, αυτό είναι ο νους για την ψυχή**».

Όπως λοιπόν δε θα προτιμούσες να στολίζεσαι με χρυσά κοσμήματα και να φορείς μεταξωτά ενδύματα, όμως τα μάτια σου να έχουν χάσει την όρασή τους, αλλά θεωρείς την υγεία αυτών πιο ποθητή από την αφθονία όλων αυτών των αγαθών

(διότι εάν χάσεις και καταστρέψεις την όρασή σου, δεν έχεις πλέον καμία ωφέλεια από την υπόλοιπη ζωή σου. **Όπως δηλαδή όταν τυφλωθούν τα μάτια σου, χάνουν ως επί το πλείστον την ενεργητικότητά τους και τα υπόλοιπα μέλη του σώματος, αφού θα σβήσει γι' αυτά το φως, έτσι και όταν διαφθαρεί η διάνοιά σου, θα γεμίσει η ζωή σου από αμέτρητα κακά**). Συνεπώς, όπως στη φροντίδα του σώματος, αυτό θέτουμε ως προτεραιότητα και αυτό κυρίως προσέχουμε, το να είναι υγιή τα μάτια μας, έτσι και στην φροντίδα της ψυχής **πρέπει ως προτεραιότητα να θέτουμε να διατηρείται ο νους υγιής.**

Εάν όμως τυφλώσουμε αυτόν, ο οποίος οφείλει να δίνει φως και στα άλλα μέλη του σώματος, τότε πώς θα βλέπουμε πλέον; Όπως εκείνος, που στέρησε την πηγή, ξήρανε και τον ποταμό, κατά όμοιο τρόπο και εκείνος που αφάνισε τον νου του, έριξε στο σκοτάδι κάθε πράξη της επίγειας ζωής του. Γι' αυτό ο Κύριος λέγει: «εάν το εσωτερικό σου φως είναι σκοτάδι, σε πόσο μεγάλο σκοτάδι θα βυθιστείς;». Πραγματικά όταν ο κυβερνήτης του πλοίου πνιγεί, όταν ο λύχνος σβήσει και όταν ο αρχηγός αιχμαλωτιστεί, τότε ποια ελπίδα θα έχουν οι υπήκοοι;

Για τον λόγο αυτόν, λοιπόν, αφού παρέλειψε να αναφέρει τώρα τους κινδύνους, τις διαμάχες και τις δίκες, οι οποίες προκαλούνται εξαιτίας του πλούτου (τις είχε υπονοήσει, βέβαια, αυτές και παραπάνω, όταν είπε: «*Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτῆς σε παραδῶ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ* (: συμβιβάσου και συμφιλιώσου γρήγορα με τον αντίδικό σου, εφόσον βρίσκεσαι μαζί του στον δρόμο, που οδηγεί στο δικαστήριο. Πρόλαβε μήπως σε παραδώσει ο αντίδικος στον δικαστή και ο δικαστής σε παραδώσει ως ένοχο στον εκτελεστή των ποινών και ριφθείς έτσι στη φυλακή)» [Ματθ. 5, 25], με το να αναφέρει τώρα τα χειρότερα από όλα, που συμβαίνουν, απομακρύνει με τον τρόπο αυτόν από την πονηρή επιθυμία. Πραγματικά, είναι πολύ χειρότερο το να υποδουλωθεί ο νους στο πάθος αυτό, παρά να κλειστεί στη φυλακή. Και το τελευταίο δε συμβαίνει οπωσδήποτε, ενώ το πρώτο είναι συνδεδεμένο με την επιθυμία των χρημάτων. Γι' αυτό και θέτει την υποδούλωση του νου, επειδή είναι βαρύτερο κακό, μετά τη φυλάκιση, που οπωσδήποτε βέβαια συμβαίνει. «**Διότι ο Θεός**», λέγει, **«μας έδωσε τον νου, για να εξαλείψουμε την άγνοιά μας και να κρίνουμε ορθά τα πράγματα και χρησιμοποιώντας τον νου σαν ένα όπλο και φως εναντίον του καθενός που μας λυπεί και μας βλάπτει, να παραμένουμε σε ασφάλεια»**. Εμείς, όμως, σπαταλούμε την δωρεά αυτή για περιττά και ανώφελα πράγματα.

Πραγματικά, τι ωφελούνται οι χρυσοντυμένοι στρατιώτες, όταν ο στρατηγός τους σύρεται στην αιχμαλωσία; Ποιο το κέρδος για ένα όμορφα διακοσμημένο πλοίο, όταν πνιγεί ο κυβερνήτης του; Τι αξία έχει ένα σώμα δυνατό, όταν τα μάτια έχουν στερηθεί την οπτική τους ικανότητα; Δηλαδή, όπως ακριβώς εάν κάποιος, τον γιατρό, ο οποίος οφείλει να παραμένει υγιής για να θεραπεύει τις ασθένειες, αφού τον κάνει

να ασθενήσει, ορίσει έπειτα να τον ξαπλώσουν σε αργυρό κρεβάτι και να βρίσκεται μέσα σε χρυσό θάλαμο, δε θα μπορεί πλέον άρρωστος ο γιατρός να προσφέρει καμία ωφέλεια στους ασθενείς, κατά όμοιο τρόπο, αν και εσύ, αφού διαφθείρεις τον νου, ο οποίος έχει τη δύναμη να διαλύει τα πάθη, καθίσεις έπειτα κοντά στον θησαυρό σου, όχι μόνο δε θα έχεις καμία ωφέλεια, αλλά θα πάθεις μεγάλη ζημία και την ψυχή ολόκληρη θα βλάψεις.

Είδες ότι διαμέσου εκείνων, με τα οποία επιθυμούν σε κάθε περίπτωση οι άνθρωποι την πουηρία, απομακρύνει αυτούς από αυτήν και τους επαναφέρει στην αρετή; **«Για ποιο λόγο», λέγει, «θέλεις τα χρήματα; Όχι για να απολαύσεις την ηδονή και την τρυφή; Αυτό λοιπόν δε θα το επιτύχεις με τα χρήματα, αλλά με την τελείως αντίθετη κατάσταση». Πραγματικά, εάν όταν τυφλωθούμε, δεν αισθανόμαστε κανένα από τα ευχάριστα εξαιτίας της συμφοράς αυτής, πολύ περισσότερο θα πάθουμε το ίδιο, όταν διαστραφεί και διαφθαρεί ο νους μας.** «Γιατί, πάλι, τα κρύβει μέσα στη γη; Για να προφυλάσσονται εκεί με τη μέγιστη δυνατή ασφάλεια; Αλλά και εδώ», λέγει, «το αντίθετο συμβαίνει. Όπως δηλαδή, εκείνον που νηστεύει, που ελεεί, που προσεύχεται για λόγους κενοδοξίας, διαμέσου εκείνων τα οποία προπάντων επιθυμεί, τον αποσπά από την κενοδοξία («διότι, για ποιο λόγο προσεύχεσαι και ελεείς με τέτοιο τρόπο;», λέγει. «Επειδή επιθυμείς τη δόξα των ανθρώπων; Λοιπόν, μην προσεύχεσαι έτσι», λέγει, «και τότε θα επιτύχεις την δόξα αυτήν κατά τη μελλοντική ημέρα της κρίσεως)», έτσι και τον φιλάργυρο διαμέσου εκείνων τα οποία προπάντων επιθυμεί, τον προσελκύει και τον αποσπά από το φοβερό αυτό πάθος του. «Τι θέλεις λοιπόν; Να φυλάσσονται τα χρήματά σου και να απολαμβάνεις την ηδονή; Και τα δύο αυτά θα σου τα δώσω με μεγάλη αφθονία, εάν καταθέσεις τα χρήματά σου εκεί που σε προτρέπω».

Βέβαια, πιο καθαρά απέδειξε τη ζημία του νου, που προκαλείται από την αιτία αυτή, στη συνέχεια, όταν έκανε λόγο για τα αγκάθια. Αλλά και τώρα στην προκειμένη περίπτωση δεν έθιξε τυχαία αυτό, αφού έδειξε ότι έχει βυθιστεί στο σκοτάδι ο άνθρωπος που κατέχεται από τη μανία της φιλαργυρίας. Και όπως εκείνοι που βρίσκονται και βαδίζουν στο σκοτάδι δε βλέπουν τίποτε καθαρά, αλλά εάν δουν ένα σχοινί, έχουν την πλανεμένη εντύπωση ότι είναι φίδι, κι αν πάλι δουν βουνά και χαράδρες πεθαίνουν από τον φόβο τους, έτσι και αυτοί εκείνα, που δεν προκαλούν φόβο σε όσους τα βλέπουν, τα υποψιάζονται ότι μπορεί να τους βλάψουν. Πραγματικά, φοβούνται την πενία. Μάλλον δε όχι την πενία μόνο, αλλά και την όποια ζημία θα τύχαινε να τους συμβεί. Και όταν χάσουν κάτι το ελάχιστο, λυπούνται και κλαίνε περισσότερο από εκείνους που δεν έχουν ούτε την αναγκαία τροφή. Εξάλλου, πολλοί πλούσιοι κατέφυγαν στον εκούσιο δια πνιγμού θάνατο, επειδή δεν μπόρεσαν να υποφέρουν τις δυσκολίες. Επίσης, θεωρούν τόσο σοβαρό το να υβρίζονται και να αδικούνται, ώστε και εξαιτίας αυτού, πάλι, πολλοί έθεσαν τέρμα βίαια στη ζωή τους. Διότι **ο πλούτος τούς κατέστησε αδύνατους για να αντιμετωπίσουν κάθε δυσχέρεια, εκτός από του να υπηρετούν τον ίδιο.**

Πραγματικά, όταν τους προστάζει να δουλεύουν σε αυτόν και τους φόνους αψηφούν και τις μαστιγώσεις και τις ύβρεις και κάθε προσβολή. Αυτό βέβαια είναι απόδειξη εσχάτης αθλιότητας, αφού σε εκείνα που έπρεπε να φιλοσοφούν, είναι πιο ανίσχυροι από όλους, ενώ σε εκείνα, που έπρεπε να είναι πιο προσεκτικοί, είναι πιο αναίσχυντοι και αυθάδεις. Ασφαλώς, με αυτούς συμβαίνει το ίδιο με εκείνο, το οποίο θα πάθει, όποιος ξόδεψε όλα τα χρήματά του σε ασήμαντα πράγματα. Αυτός λοιπόν όταν έλθει η στιγμή για την αναγκαία δαπάνη, επειδή δεν έχει τίποτε να ξοδέψει, υφίσταται τα ανίατα κακά, αφού όλη η περιουσία του δαπανήθηκε κακώς.

Και όπως ακριβώς οι άνθρωποι του θεάτρου γνωρίζουν τις πονηρές εκείνες τέχνες επάνω στη σκηνή και κατά την ώρα της ασκήσεώς τους υπομένουν πολλά παράδοξα και επικίνδυνα, ενώ σε άλλα πράγματα χρήσιμα και αναγκαία είναι πιο γελοίοι από όλους, έτσι και αυτοί εδώ. Πραγματικά εκείνοι που βαδίζουν επάνω στο τεντωμένο σχοινί και δείχνουν τόση ανδρεία, όταν κάποιο αναγκαίο θέμα απαιτεί τόλμη και ανδρεία, δεν είναι σε θέση ούτε να σκεφτούν κάτι, ούτε μπορούν να ανεχθούν κάτι παρόμοιο. Κατά όμοιο τρόπο και **οι πλούσιοι, ενώ τολμούν τα πάντα χάριν των χρημάτων, δεν ανέχονται, ούτε μικρό ούτε μεγάλο, να υποστούν για να συνηθίσουν να ασκούνται στην πνευματική ζωή και τις θυσίες που αυτή απαιτεί.** Και όπως όσοι εργάζονται σε θέατρα και σε τσίρκα ασκούν κάτι και επικίνδυνο και ανώφελο, έτσι και οι πλούσιοι υπομένουν πολλούς κινδύνους και δυσκολίες, χωρίς να φθάνουν ποτέ σε κάποιο χρήσιμο αποτέλεσμα, και συγχρόνως, βρίσκονται σε διπλό σκοτάδι, αφενός μεν το προερχόμενο από την τύφλωση, που προκαλεί η διαστροφή του νου, αφετέρου δε υπομένοντας το μεγάλο σκοτάδι που δημιουργεί η απατηλή θολούρα των βιοτικών μεριμνών. Γι' αυτό βέβαια δεν μπορούν να βλέπουν με ευκολία. Οπωσδήποτε, όποιος βρίσκεται στο σκοτάδι, απαλλάσσεται από το σκοτάδι, μόνο όταν φανεί ο ήλιος, ενώ όποιος έχει τυφλωθεί, δεν πετυχαίνει αυτό, ούτε και όταν ανατείλει ο ήλιος. Αυτό, λοιπόν, έπαθαν και αυτοί. Διότι δεν ακούνε ούτε τον Ήλιο της δικαιοσύνης, ο οποίος έλαμψε και τους συμβουλεύει, επειδή ο πλούτος τούς έκλεισε τους οφθαλμούς. Γι' αυτό και υπομένουν διπλό σκοτάδι, το ένα από τον εαυτό τους και το άλλο επειδή δεν προσέχουν στον Διδάσκαλο.

Ας προσέχουμε, λοιπόν, σε Αυτόν με ακρίβεια, ώστε να αναβλέψουμε έστω και αργά. Και πώς είναι δυνατόν να αναβλέψεις; Εάν μάθεις το πώς τυφλώθηκες. **Πώς τυφλώθηκες λοιπόν; Από την πονηρή επιθυμία.** Οπως δηλαδή, ένα βλαβερό υγρό, όταν στάξει επάνω στην καθαρή κόρη ενός οφθαλμού, φέρει την τύφλωση, έτσι και **ο έρωτας των χρημάτων δημιουργεί μπροστά στα μάτια μας πυκνή νεφέλη.** Αλλά είναι εύκολο να διασκορπίσουμε και να διαλύσουμε τη νεφέλη αυτήν, εάν δεχθούμε την ακτίνα της διδασκαλίας του Χριστού, εάν ακούσουμε Αυτόν να μας συμβουλεύει και να λέγει: «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς (: μη αποταμιεύετε για τον εαυτό σας θησαυρούς επάνω στη γη)»[Ματθ. 6, 19].

«Και τι θα κερδίσω», θα μπορούσε να ρωτήσει κάποιος, «από την ακρόαση του λόγου του Θεού, όταν με κατέχει η επιθυμία;». Μα προπάντων **η συνεχής ακρόαση του Θεού λόγου θα μπορέσει να νικήσει και να εξαλείψει και κάθε εμπαθή επιθυμία**. Συνεπώς, εάν επιμένεις να κατέχεσαι από το πάθος αυτό, τότε σκέψου ότι δεν πρόκειται για επιθυμία. Διότι τι είδους επιθυμία είναι αυτή να υπομένεις σκληρή δουλεία, να υφίστασαι την τυραννία, να δένεσαι από κάθε πλευρά, να παραμένεις στο σκοτάδι, να είσαι γεμάτος ταραχή, να υποβάλλεσαι σε ανωφελείς κόπους και να φυλάσσεις τα χρήματα για τους άλλους, πολλές φορές μάλιστα ακόμα και για τους εχθρούς σου; Ποιας επιθυμίας είναι άξια αυτά; Ποια φυγή ή δρόμο δεν αξίζουν; Τι επιθυμία είναι αυτή να εμπιστεύεσαι τον θησαυρό σου στους κλέπτες; Εάν βέβαια επιθυμείς υπερβολικά τα χρήματα, να τα μεταφέρεις εκεί όπου είναι δυνατόν να παραμένουν ασφαλή και απείρακτα. Διότι όσα κάνεις τώρα, δεν αποδεικνύουν άνθρωπο, ο οποίος επιθυμεί τα χρήματα, αλλά άνθρωπο που επιθυμεί τη δουλεία, την αδικία, τη ζημία και τη συνεχή οδύνη. Εσύ λοιπόν, εάν κάποιος άνθρωπος σου υποδείξει έναν τόπο ασφαλή πάνω στη γη, είτε σε οδηγήσει και στην έρημο ακόμη, υποσχόμενος ασφάλεια στη φύλαξη των χρημάτων, δε διστάζεις, ούτε αρνείσαι, αλλά έχεις εμπιστοσύνη και μεταφέρεις εκεί τα χρήματα. Όταν όμως αντί των ανθρώπων, σου το υπόσχεται αυτό ο Θεός και σου προτείνει όχι την έρημο, αλλά τον ουρανό, εσύ δέχεσαι τα αντίθετα αυτού.

Μολονότι, και αν ακόμη τα χρήματά σου βρίσκονται σε απόλυτη ασφάλεια εδώ στη γη, εντούτοις ουδέποτε θα μπορέσεις να απαλλαγείς από την φροντίδα. Και στην περίπτωση ακόμη που δεν τα χάσεις, δε θα απαλλαγείς σε καμία περίπτωση από την έγνοια και την αγωνία να μη σου τα αρπάξουν. **Στον ουρανό, όμως, εάν τα αποταμιεύεις, δε θα πάθεις τίποτε από αυτά**. Και επιπλέον θα ωφεληθείς, διότι δεν κρύβεις το χρυσάφι σου μόνο, αλλά και **το φυτεύεις για να λάβεις εκατονταπλάσιο καρπό**. Διότι το ίδιο γίνεται και θησαυρός και σπόρος, μάλλον όμως κάτι ανώτερο και από τα δύο αυτά: διότι ο μεν σπόρος δεν διατηρείται συνεχώς, ενώ αυτό μένει παντοτινά, ο δε θησαυρός δεν βλαστάνει, ενώ **η ενέργεια αυτή της τήρησης των εντολών του Θεού φέρει καρπούς αθάνατους**.

Εάν τώρα μου αναφέρεις τον χρόνο και την αναβολή της αποδόσεως, μπορώ και εγώ να σου δείξω και να σου πω όσα απολαμβάνεις και εδώ στη γη. Εκτός αυτών, θα προσπαθήσω να σου αποδείξω από τα ίδια τα επίγεια πράγματα και τις βιοτικές φροντίδες, ότι ματαίως προβάλλεις αυτές τις προφάσεις. Πραγματικά, πολλά πράγματα κατασκευάζεις και στην παρούσα ζωή, τα οποία δεν πρόκειται να τα απολαύσεις ο ίδιος. Και όταν σε κατηγορεί κανένας, προβάλλεις τα παιδιά σου και τα παιδιά εκείνων και έχεις την εντύπωση ότι βρίσκεις ικανοποιητική δικαιολογία για τους περιττούς κόπους στους οποίους υποβάλλεσαι. Όταν λοιπόν ενώ βρίσκεσαι σε βαθύ γήρας, οικοδομείς λαμπρές οικίες, πολλές μάλιστα φορές θα αποθάνεις προτού να τελειώσουν αυτές. Επίσης, όταν φυτεύεις δέντρα τα οποία θα καρποφορήσουν ύστερα από πολλά έτη (δηλαδή, όταν φυτεύεις σε ένα χωράφι δέντρα

που ο καρπός τους θα έλθει ύστερα από αναρίθμητα έτη), όταν αγοράζεις περιουσίες και κτήματα, τα οποία θα περιέλθουν στην κυριότητά σου ύστερα από πολύ χρόνο, και άλλα πολλά παρόμοια με ζήλο εκτελείς, από τα οποία δε θα λάβεις ο ίδιος την απόλαυση, άραγε για τον εαυτό σου ή για τους μεταγενέστερους τα κάνεις;

Κατά ποια λογική, λοιπόν, δεν είναι απόδειξη μεγάλης ανοησίας, εδώ από τη μια πλευρά να μην αγανακτείς καθόλου για την αναβολή του χρόνου, και μάλιστα, όταν πρόκειται με την αναβολή αυτή να χάσεις ολόκληρη την αμοιβή των κόπων σου, και από την άλλη να σε κυριεύει η αδιαφορία από την εκεί αναβολή, όταν μάλιστα σου επιφέρει μεγαλύτερο κέρδος και δε μεταβιβάζει τα αγαθά στους άλλους, αλλά μεταφέρει σε εσένα τις δωρεές;

Πέραν τούτων, και η αναβολή δεν είναι μεγάλη. Διότι τα πράγματα είναι πολύ κοντά μας, και **δε γνωρίζουμε, εάν δε λάβουν τέλος όλα τα επίγεια κατά τη διάρκεια της δικής μας γενεάς και δεν έλθει η φοβερή εκείνη ημέρα, παρουσιάζοντας σε μας το φρικτό και αδέκαστο δικαστήριο**. Διότι πολλά από τα σημεία, που θα προηγηθούν αυτής, ήδη πραγματοποιήθηκαν, διότι και το Ευαγγέλιο κηρύχθηκε πλέον σε όλη την οικουμένη και οι πόλεμοι και οι σεισμοί και η πείνα συνέβησαν και δε μας χωρίζει μεγάλη απόσταση από αυτήν. Αλλά δεν παρακολουθείς τα σημεία; Και αυτό είναι μέγιστο σημείο. Διότι και οι άνθρωποι της εποχής του Νώε δεν αντιλήφθηκαν τα προμηνύματα της πανωλεθρίας εκείνης, αλλά ενώ διασκέδαζαν, έτρωγαν, νυμφεύονταν και ασχολούνταν με τις συνηθισμένες εργασίες, έτσι απροετοίμαστους τους κατέλαβε η καταστροφή εκείνη. Επίσης, και οι κάτοικοι των Σοδόμων κατά όμοιο τρόπο κατακάηκαν από τους κεραυνούς που έπεσαν τότε, ενώ ζούσαν απολαμβάνοντας, χωρίς να αντιληφθούν τίποτε από τα συμβαίνοντα.

Όλα αυτά σκεπτόμενοι, λοιπόν, **ας στρέψουμε την προσοχή μας στην προετοιμασία της αποδημίας μας από τη γη. Διότι και αν ακόμη δεν έλθει ποτέ η κοινή ημέρα της συντέλειας, το τέλος του καθενός είναι κοντά μας, είτε είναι γέρος κανείς, είτε νέος**. Και δεν είναι δυνατόν, όταν φύγουμε από τη γη, ούτε λάδι να αγοράσουμε πλέον, ούτε να παρακαλέσουμε και να βρούμε συγνώμη, είτε παρακαλεί για εμάς ο Αβραάμ, ο Νώε, ο Ιακώβ και ο Δανιήλ. Συνεπώς, **εφόσον έχουμε ακόμη καιρό, ας αποταμιεύσουμε εκ των προτέρων μεγάλη παρρησία απέναντι στον Θεό, ας συγκεντρώσουμε άφθονο λάδι, ας μεταφέρουμε τα πάντα στον ουρανό, ώστε και στον κατάλληλο καιρό, κατά τον οποίο προπάντων χρειαζόμαστε αυτά, να απολαύσουμε τα πάντα, με την χάρη και τη φιλανθρωπία του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού**, στον οποίο ανήκει η δόξα και το κράτος, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

Υπομνηματισμός των χωρίων Ματθ. 6, 24-27

«Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ (: Κανείς δεν μπορεί να υπηρετεί συγχρόνως δύο αφεντικά• διότι ἢ θα μισήσει τον ἓνα και θα αγαπήσει τον ἄλλον ἢ θα προσκολληθεῖ στον ἓνα και θα καταφρονήσει τον ἄλλο. Και εσεῖς δεν εἶναι δυνατόν να υπηρετεῖτε ταυτόχρονα και τον Θεό και το χρήμα• ἢ θα αγαπήσετε τον Θεό και θα περιφρονήσετε τους ἐπίγειους θησαυρούς ἢ θα υποδουλωθεῖτε σε αὐτούς και θα καταφρονήσετε τον Θεό)» [Ματθ. 6, 24].

Βλέπεις με ποιο τρόπο **μάς απομακρύνει σιγά-σιγά ἀπὸ τα υλικά πράγματα και με περισσότερα λόγια εισάγει την ἐντολή για την ἀκτημοσύνη και κατατροπώνει την τυραννία της φιλαργυρίας**; Διότι δεν ἀρκέστηκε, βέβαια, σε ὅσα εἶπε προηγουμένως, ἀν και ἦταν πολλά και σπουδαία, ἀλλά προσθέτει και ἄλλα περισσότερα και φοβερότερα. Διότι τι εἶναι πιο φοβερό ἀπὸ ὅσα τώρα ἔχουν λεχθεῖ, εἴν βέβαια, ἐπρόκειτο εμεῖς να σταματήσουμε να εἶμαστε δούλοι του Χριστοῦ, ἐξαιτίας των χρημάτων; Και τι εἶναι πιο ποθητό, εἴν, βέβαια, πρόκειται να περιφρονήσουμε την τάση μας να ἀποταμιεύουμε περιττά ἐπίγεια ἀγαθά και να συσσωρεύουμε χρήματα, ἀπὸ το να διατηρήσουμε τέλεια την ἀφοσίωση και την ἀγάπη μας προς τον Κύριο; Διότι ἐκεῖνο το οποίο πάντοτε λέγω, το ἴδιο θα ἐπαναλάβω και τώρα, ὅτι δηλαδή, και με τα δύο παρωθεῖ τον ἀκροατή προς την ὑπακοή των λόγων Του και με τα ωφέλιμα και με τα βλαβερά, υποδεικνύοντας ως ἀριστος ἰατρός και την νόσο που προέρχεται ἀπὸ την ἀπροσεξία και την υγεία που χαρίζει η ὑπακοή.

Πρόσεξε λοιπόν με ποιον τρόπο, πάλι, καθιστά φανερό το κέρδος αὐτό και πώς ἀποδεικνύει το συμφέρον ἀπὸ την ἀποφυγή των ἀντίθετων πραγμάτων. Πραγματικά, «δεν μας προξενεῖ, μόνο αὐτήν τη βλάβη», λέγει, «ο πλούτος, ἐπειδή ἐξοπλίζει τους ληστὲς ἐναντίον μας, οὔτε ἐπειδή προκαλεῖ μεγάλο σκοτισμό στο μυαλό μας, ἀλλά και ἐπειδή μας ἀποκόπτει ἀπὸ το να εἶμαστε δούλοι στον Θεό και μας καθιστά ἀιχμαλώτους των ἀψύχων χρημάτων και κατὰ συνέπεια μας βλάπτει διπλά, με το να μας υποδουλώνει σε ἐκεῖνα, που ἐπρεπε να ἐξουσιάζουμε, και με το να μας ἀπομακρύνει ἀπὸ την υπηρεσία του θελήματος του Θεοῦ, στον Οποῖον προπάντων εἶναι ἀνάγκη να εἶμαστε δούλοι». Ὀπως δηλαδή προηγουμένως ἀπέδειξε ὅτι εἶναι διπλή η ζημία, και ὅταν ἀποθησαυρίζουμε ἐδῶ στη γη τα χρήματά μας, ὅπου ο σκόρος τα ἀφανίζει, και ὅταν δεν τα ἐναποθέτουμε στον οὐρανό, ὅπου η φύλαξή τους εἶναι ἐξασφαλισμένη [πρβλ. Ματθ. 6, 19-20: «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυρούς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διαρύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυρούς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν (: Μὴ συσσωρεύετε για τον εαυτό σας

θησαυρούς εδώ στη γη, όπου ο σκόρος και η αποσύνθεση τούς καταστρέφουν και τους αφανίζουν, και όπου κλέφτες διατρυπούν τοίχους και χρηματοκιβώτια και τους αρπάζουν. Να θησαυρίζετε όμως για τον εαυτό σας και να αποταμιεύετε θησαυρούς στον ουρανό, όπου ούτε ο σκόρος ούτε η σαπίλα τούς αφανίζουν, και όπου κλέφτες δεν τρυπούν τοίχους και δεν κλέπτουν· διότι όπου είναι ο θησαυρός σας, εκεί θα είναι και η καρδιά σας)»], κατά όμοιο τρόπο και εδώ δείχνει διπλή τη ζημία, αναφέροντας και **εκείνα που απομακρύνουν από τον Θεό και εκείνα που υποτάσσουν στον μαμμωνά.**

Ωστόσο δεν το θέτει ευθέως αυτό, αλλά το παρουσιάζει σιγά-σιγά με απλούς συλλογισμούς, λέγοντας τα εξής: «Κανείς δεν μπορεί να δουλεύει σε δύο κυρίους»· και αποκαλεί δύο διαφορετικούς «κυρίους», εκείνους οι οποίοι δίδουν αντίθετα προστάγματα. Διότι εάν δε συνέβαινε αυτό, δε θα ήσαν δύο, δεδομένου ότι «*Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία* (: όλο εκείνο το πλήθος όσων πίστεψαν στο Ευαγγέλιο είχε μία καρδιά και μια ψυχή, ώστε να αποτελούν μία αρμονική πνευματική κοινωνία)» [Πράξ. 4, 32] και μολονότι ήσαν διαιρεμένοι σε πολλά σώματα, ωστόσο η ομόνοια έκανε τους πολλούς σαν να ήταν ένας άνθρωπος.

Έπειτα, προεκτείνοντας αυτά, λέγει: «Όχι μόνο δε θα δουλέψει στον πλούτο, αλλά θα τον μισήσει και θα τον αποστραφεί. Διότι ή τον ένα θα μισήσει», λέγει, «και τον άλλο θα αγαπήσει ή στον ένα θα προσκολληθεί και τον άλλο θα τον καταφρονήσει» [Ματθ. 6, 24]. Και εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι έχει λεχθεί το ίδιο πράγμα. Ασφαλώς, δεν το εξέθεσε τυχαία έτσι αυτό, αλλά για να αποδείξει ότι η μεταβολή προς το καλύτερο είναι εύκολη. Για να μη λες, λοιπόν, ότι «έγινα δούλος, βρίσκομαι υπό την τυραννία του χρήματος», σου υποδεικνύει ότι είναι δυνατή η αλλαγή θέσεως και όπως ακριβώς από τη μία κατάσταση πέρασες στην άλλη, έτσι και από αυτήν είναι δυνατόν να μεταπηδήσεις σε διαφορετική.

Ο πλούτος είναι τα αγαθά της Γης σε σημαντική ποσότητα, που σκοπό έχει να καλύψει τις ανάγκες του ανθρώπου. Άρα ο πλούτος έρχεται να υπηρετήσει τις ανάγκες του. Και συνεπώς αφού υπηρετεί, είναι υπηρέτης και όχι αφεντικό του ανθρώπου, που δυστυχώς **μετά την πτώση των πρωτοπλάστων, θεοποίησε την υλική δημιουργία εφόσον έχασε από τον οπτικό ορίζοντά του τον Θεό που ως τότε αναγνώριζε ως Δημιουργό, τροφέα και κυβερνήτη του.**

Είναι επομένως διπλή η ζημία, και όταν αποθησαυρίζουμε εδώ στη γη τα χρήματά μας, όπου ο σκόρος τα αφανίζει, και όταν δεν τα εναποθέτουμε στον ουρανό, όπου είναι η φύλαξή τους εξασφαλισμένη, όπως λίγο πριν σε άλλο σημείο της επί του όρους ομιλίας Του μας είχε υποδείξει. **Ο πλούτος, λοιπόν, εφόσον υπάρχει, θα πρέπει να χρησιμοποιείται στη φιλανθρωπία.** Πρέπει να χρησιμοποιείται στη φιλανθρωπία. Δηλαδή **ο πλούτος είναι θέμα χρήσεως, όχι υποδουλώσεως**, αφού βεβαίως **θα καλύπτει τις ανάγκες και όχι τις επιθυμίες** εκείνου που κατέχει

τον πλούτο.

Αφού λοιπόν μίλησε γενικά και αόριστα, για να πείσει τον ακροατή να καταστεί αμερόληπτος κριτής των όσων λέγονται και να λάβει την απόφασή του επί τη βάσει της φύσεως των πραγμάτων, όταν πλέον τον έκανε να συμφωνήσει με τους λόγους Του [με τη γενική αρχή αυτή δηλαδή που εκφράστηκε δια των λεγομένων του Κυρίου στο Ματθ. 6, 24], τότε αποκαλύπτει και την πραγματική Του σκέψη. Πρόσθεσε λοιπόν: *«οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ»* (: Δεν είναι δυνατόν να υπηρετείτε τον Θεό και τον πλούτο ταυτόχρονα· ή θα αγαπήσετε τον Θεό και θα περιφρονήσετε τους επίγειους θησαυρούς ή θα υποδουλωθείτε σε αυτούς και θα καταφρονήσετε τον Θεό)» [Ματθ. 6, 24]. Ας αισθανθούμε φρίκη, αφού αντιληφθούμε τι διαπράξαμε ώστε ο Χριστός να πει και να τοποθετήσει τον χρυσό σε ίδια θέση με τον Θεό. Εάν όμως αυτό είναι φρικτό, ασφαλώς **είναι πολύ πιο φρικτό να γίνεται στην πράξη και να προτιμούμε την τυραννία του χρυσού από τον φόβο του Θεού.**

Τι λοιπόν; **Δεν υπήρξαν Δίκαιοι της Παλαιάς Διαθήκης που να ήταν πλούσιοι;** Ο Αβραάμ, για παράδειγμα, ή ο Ιώβ δεν ήταν πλούσιοι και μάλιστα πάρα πολύ; Και βέβαια. **«Τότε με ποιον τρόπο», θα μπορούσε να ρωτήσει κάποιος, «προόδευσαν στην αρετή ο Αβραάμ και ο Ιώβ;»;** Ναι ήταν πλούσιοι. **Όμως ήταν αφεντικά και όχι υπηρέτες του πλούτου, καταναλώνοντας τον πλούτο σε εκείνους που τον είχαν ανάγκη.** Διότι και ο Ιώβ ήταν πλούσιος, αλλά δεν ήταν δούλος στον μαμμωνά, μα τον είχε υπό την εξουσία του και ήταν κύριος και όχι δούλος του. Σαν να ήταν λοιπόν **διαχειριστής ξένων χρημάτων**, έτσι θεωρούσε τα αγαθά του, χωρίς να αρπάζει τα χρήματα των άλλων, αλλά έδινε και τα δικά του στους φτωχούς. Και **το σπουδαιότερο, βέβαια, είναι ότι δε χαιρόταν, όταν τα είχε,** πράγμα το οποίο αποδείκνυε, όταν έλεγε *«εἰ δὲ καὶ εὐφράνθη πολλοῦ πλούτου μοι γενομένου, εἰ δὲ καὶ ἐπ' ἀναριθμήτοις ἐθέμην χεῖρά μου»* (: Ποτέ δεν δοκίμασα υλόφρονη χαρά και αγαλλίαση για τον πλούτο, τον οποίον απέκτησα, ποτέ δεν άπλωσα το χέρι μου προς απόκτηση αναρίθμητου πλούτου)» (Ιώβ 31, 25), **γι' αυτό και δεν λυπήθηκε, όταν τα έχασε.**

Δυστυχώς όμως οι περισσότεροι από τους σημερινούς πλουσίους δεν είναι παρόμοιοι με εκείνους τους δικαίους της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, αλλά έχουν γίνει χειρότεροι από κάθε δούλο, σαν να πληρώνουν φόρους σε κάποιο φοβερό τύραννο. Πραγματικά, ο έρωτας για την απόκτηση όλο και περισσότερων χρημάτων έχει κυριεύσει την διάνοιά τους, σαν να ήταν κάποια ακρόπολις, και από εκεί εκδίδει κάθε μέρα τα παράνομα διατάγματά του και δεν υπάρχει κανένας, που να τα παρακούει. **Δεν μπορούν να αναβλέψουν στον ουρανό, καθώς είναι μονίμως προσηλωμένοι και αγχωμένοι για τη συγκέντρωση επιγείων και μόνο θησαυρών.** Και κατά κανόνα ποτέ δεν είναι ευτυχισμένοι, εφόσον έχουν χάσει από τον οπτικό τους ορίζοντα τον Θεό και δεν αξιοποιούν το χάρισμα (διότι περί ταλάντου πρόκειται κι εδώ) που τους εμπιστεύθηκε ο Θεός **για ανακούφιση του**

πόνου του πλησίου, παρά μόνο στο να υπηρετούν αμέτρητες και βλαβερές επιθυμίες στις οποίες γίνονται ταλαίπωροι δούλοι.

Μη φιλοσοφείς λοιπόν περιττά πράγματα, καθόσον μίλησε μία φορά ο ίδιος ο Θεός και είπε ότι **είναι αδύνατο να συνυπάρχουν η δουλεία προς τον πλούτο και η δουλεία προς τον Θεό**. Μη λέγεις λοιπόν εσύ ότι είναι δυνατόν αυτό. Διότι πώς είναι δυνατό να συνυπάρξουν, όταν ο μεν ένας αφέντης προστάζει να αρπάξεις όσα ανήκουν στους συνανθρώπους σου, ο δε άλλος να χαρίζεις ακόμη και αυτά που εσύ έχεις στην κατοχή σου; Όταν ο ένας αφέντης σου δίνει εντολή να σωφρονείς, ενώ ο άλλος να πορνεύεις; Όταν ο μεν ένας σου δίνει εντολή να εξουσιάζεις την κοιλιά σου ενώ ο άλλος να μεθάς και να ζεις ζωή ακόλαστη; και ο μεν ένας διδάσκει να περιφρονείς τα υλικά πράγματα, ο δε άλλος να προσηλώνεσαι στα γήινα; ο μεν ένας να θαυμάζεις μάρμαρα και τοίχους και ορόφους, ενώ ο άλλος και να περιφρονείς αυτά και να τιμάς την ευσέβεια;

Σε αυτήν την περίπτωση ονόμασε τον μαμμωνά «κύριο», όχι επειδή εκ φύσεως είναι κύριος, αλλά εξαιτίας της ταλαιπωρίας αυτών που υποτάσσονται σ' αυτόν. Κατά παρόμοιο τρόπο και την κοιλιά την ονομάζει «θεό», όχι από το αξίωμα του αφεντικού, αλλά από την αθλιότητα αυτών που γίνονται δούλοι σε αυτήν, πράγμα το οποίο είναι χειρότερο από κάθε τιμωρία και ικανό να τιμωρήσει πριν από την τελική κόλαση αυτόν που συλλαμβάνει στα δίκτυά της. Διότι από ποιους καταδίκους δε θα ήσαν αθλιότεροι αυτοί που, ενώ έχουν Κύριο τον Θεό, φεύγουν όμως οικειοθελώς από την ήμερη βασιλεία Του προς τη φοβερή και σκληρή εκείνη τυραννία, όταν μάλιστα όλα αυτά προξενούν ακόμη και σ' αυτήν τη ζωή τόση ζημία; Διότι πράγματι είναι απερίγραπτη και ανυπολόγιστη η ζημία από αυτό το πράγμα, καθόσον λαμβάνουν χώρα εξαιτίας αυτού και δίκες και αδικίες και διαμάχες και κόποι και βλάβη της ψυχής· και το φοβερότερο από όλα είναι το ότι χάνει κανείς τα ουράνια αγαθά, που τα παρέχει η υπηρεσία στο θέλημα του Θεού.

Γι' αυτό και συνεχίζει λέγοντας: *«μη μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε (: μη φροντίζετε με στενοχώρια και αγωνία για τη ζωή σας, δηλαδή για το τι θα φάτε και το τι θα πείτε, ούτε για το σώμα σας με τι θα ντυθείτε)»* [Ματθ. 6, 25]. Για να μη λένε: «Τι λοιπόν; Πώς θα μπορέσουμε να ζήσουμε, εάν δώσουμε όλα τα χρήματά μας; Σε αυτήν λοιπόν την αντίρρηση λαμβάνει θέση κατά τρόπο πολύ κατάλληλο. Όπως δηλαδή, εάν έλεγε από την αρχή *«μη μεριμνᾶτε»*, θα φαινόταν ότι είναι βαριά η εντολή, κατά όμοιο τρόπο, αφού απέδειξε τη βλάβη που προκαλείται από τη φιλαργυρία, καθιστά πλέον στη συνέχεια ευπρόσδεκτη την παραίνεση αυτή. Γι' αυτό ακριβώς και τώρα δεν είπε μόνο *«μη μεριμνᾶτε»*, αλλά πρώτα ανέφερε την αιτία, και στη συνέχεια έδωσε αυτήν την εντολή.

Πραγματικά αφού είπε: «Δεν μπορείτε να είστε συγχρόνως δούλοι του Θεού και

δούλοι του πλούτου» [Ματθ. 6, 24], πρόσθεσε: «Αφού λοιπόν η καρδιά σας θα πρέπει να ανήκει αποκλειστικά στον Θεό, για τον λόγο αυτό σας λέγω να κόψετε τη ρίζα της πλεονεξίας και να μη φροντίζετε με αγωνία και στενοχώρια για τη ζωή σας, τι θα φάτε και τι θα πιείτε, ούτε και για το σώμα σας, τι θα ντυθείτε». Τι εννοεί με τη λέξη «τούτο» όταν λέγει «*Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε*»; Εννοεί το απερίγραπτο της ζημίας που προκαλούν όλα αυτά στην ψυχή μας. Διότι **η ζημία δεν περιορίζεται μόνο στα χρήματα, αλλά η πληγή αναφέρεται στα σπουδαιότερα σημεία και στην απώλεια της σωτηρίας μας**, επειδή μας απομακρύνει από τον Θεό, ο οποίος μας δημιούργησε, μας φροντίζει και μας αγαπά.

Επειδή λοιπόν απέδειξε ότι η ζημία είναι απερίγραπτη, επιτείνει πλέον την εντολή. Πραγματικά δε μας εντέλλεται να αποβάλλουμε τα υπάρχοντά μας μόνο, αλλά να μη φροντίζουμε ούτε για την αναγκαία τροφή, λέγοντας τα εξής: «μη μεριμνάτε για την ψυχή σας τι θα φάτε», όχι επειδή η ψυχή έχει ανάγκη από τροφή, αφού είναι ασώματη, αλλά μίλησε σύμφωνα με την κοινή συνήθεια. Διότι, μολονότι δε χρειάζεται την τροφή, δε θα μπορούσε να παραμείνει διαφορετικά στο σώμα, παρά μόνο όταν τρέφεται αυτό.

Και αφού είπε αυτό, δεν το θέτει απλώς αλλά και εδώ χρησιμοποιεί συλλογισμούς, άλλους μεν από όσα υπάρχουν σε εμάς, άλλους δε από άλλα παραδείγματα. Και από όσα συμβαίνουν σε εμάς λέγει: «*οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος*; (: Δεν αξίζει η ζωή περισσότερο από την τροφή και το σώμα περισσότερο από το ένδυμα;» [Ματθ. 6, 25]. Συνεπώς, **Αυτός που σας έδωσε το πολυτιμότερο, δε θα σας δώσει και το κατώτερο**; Αυτός που δημιούργησε που έπλασε τη σάρκα που τρέφεται, πώς δε θα δώσει την τροφή; Για το λόγο αυτό ακριβώς δεν είπε απλώς «μη μεριμνάτε τι θα φάτε και τι θα πιείτε και τι θα ντυθείτε», αλλά «για το σώμα σας» και «για την ψυχή σας» επειδή σκόπευε από αυτά να λάβει τις αποδείξεις, οδηγώντας τον λόγο επί τη βάσει της συγκρίσεως.

Αλλά την μεν ψυχή την έδωσε μία φορά και παραμένει αναλλοίωτη, ενώ το σώμα κάθε μέρα δίνει και αυξάνει. Επεξηγώντας λοιπόν αυτά τα δύο, δηλαδή και της ψυχής την αθανασία και του σώματος τη φθαρτότητα, πρόσθεσε τα εξής: «*τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα*; (: Ποιος από εσάς, όσες πολλές και μεγάλες φροντίδες και αν καταβάλει, μπορεί να προσθέσει στο ανάστημά του ένα πήχυ;)» [Ματθ. 6, 27]. Και χωρίς να κάνει λόγο για την ψυχή, επειδή δε λαμβάνει αύξηση, μίλησε μόνο για το σώμα, καθιστώντας φανερό από αυτό και εκείνο, ότι δηλαδή δε θα το αυξήσει αυτό η τροφή, αλλά η πρόνοια του Θεού. Το ίδιο πράγμα δηλώνοντας ο Παύλος με άλλες λέξεις έλεγε: «*ὥστε οὔτε ὁ φυτεῦν ἐστὶ τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων Θεός* (: **ώστε στην πραγματικότητα για την επιτυχία του έργου του Θεού, ούτε εκείνος που φυτεύει είναι κάτι, ούτε εκείνος που ποτίζει, αλλά ο Θεός ο οποίος με τη χάρη Του δίνει την αύξηση. Σε Αυτόν ανήκει το παν**)» [Α΄ Κορ. 3, 7].

Από αυτά λοιπόν που συμβαίνουν σε εμάς προέτρεψε κατ' αυτόν τον τρόπο, ενώ από άλλα παραδείγματα προέτρεψε με τα εξής λόγια: «*ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ* (: παρατηρεῖστε προσεκτικά τα πτηνά του ουρανού)» [Ματθ. 6, 26]. Για να μη λέγει λοιπόν κανείς ότι αποκομίζουμε ωφέλεια όταν μεριμνούμε, τους αποστομώνει και με το παράδειγμα του ανώτερου και με το παράδειγμα του κατώτερου. Το σπουδαιότερο βέβαια είναι η ψυχή και το σώμα, το κατώτερο δε τα πτηνά. Εάν λοιπόν τόσο πολύ ενδιαφέρεται, λέγει, για τα ελάχιστα, γιατί δε θα δώσει σε εσάς; Και προς αυτούς μεν ἔτσι μίλησε (επειδή ήταν ὄχλος ἀμόρφωτος), ενώ προς τον διάβολο δε μίλησε με αυτόν τον τρόπο. Αλλά πώς; «*οὐκ ἔπ' ἄρτω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένω διὰ στόματος Θεοῦ* (: ο ἄνθρωπος δε θα ζει μόνο με ἄρτο, ἀλλά και με κάθε λόγο που προέρχεται ἀπὸ το στόμα του Θεοῦ)» [Ματθ. 4, 4]. Εδώ ὁμως ἀναφέρει τα πτηνά και μάλιστα με ἔντονο συμβουλευτικό χαρακτήρα, πράγμα το οποίο ἔχει μεγάλη δύναμη για να εἶναι αποτελεσματική η παραίνεση.

[...] Ἀς μην νομίζουμε λοιπόν ὅτι εἶναι ἀνεφάρμοστα τα προστάγματα του Θεοῦ· διότι εἶναι πολλοὶ αυτοὶ που τα ἐπιτυγχάνουν και τώρα και ζουν εὐσεβῆ και μετρημένη ζωή. Γνωρίζω πολὺ καλὰ βέβαια ὅτι το φορτίο της ἀκτημοσύνης προς το παρὸν υπερβάλλει τις δυνάμεις σας, ὅσο κι αν αὐτὸ εἶναι το τέλειο για κάθε Χριστιανό. Ἀρκεῖ ὁμως για σας προς το παρὸν να μάθετε τουλάχιστον να μην εἴστε πλεονέκτες και ὅτι εἶναι μέγιστη ἀρετὴ η ελεημοσύνη, και ἐπιπλέον να γνωρίζετε ὅτι πρέπει να δίδετε με προθυμία στους φτωχοὺς ἀπὸ αὐτὰ που ἔχετε. Ἀς ἀπορρίψουμε, ἐπίσης, την περιττὴ πολυτέλεια και να κρατήσουμε το μέτρο στη ζωή και τη συμπεριφορά μας και να μάθουμε να ἀποκτούμε με δικαίους κόπους ὅλα γενικῶς ἐκεῖνα τα οποία μας εἶναι ἀπαραίτητα.

Εάν ὁμως δεν το πράττουμε οὔτε αὐτό, ποιας συγχωρήσεως θα μπορούσαμε να ἴμασταν ἀξιοὶ εμεῖς, οἱ οποίοι λαμβάνουμε ἐντολὴ να εἴμαστε ἄγγελοι και τέκνα πιστὰ του Θεοῦ, κι εμεῖς να μη φροντίζουμε να εἴμαστε ἔστω ἄνθρωποι; Διότι το να ἀρπάζει κανεὶς και να εἶναι ἀχόρταγος δεν εἶναι δείγμα της ημερότητας των ἀνθρώπων, ἀλλὰ της ἀγριότητος των θηρίων· μάλιστα δε εἶναι χειρότεροι και ἀπὸ ἐκεῖνα αυτοὶ που ἐπιτίθενται ἐναντίον ξένων πραγμάτων. Διότι στα θηρία μεν ὑπάρχει αὐτὴ η ιδιότητα ἐκ φύσεως, εμεῖς ὁμως οἱ ἄνθρωποι, οἱ οποίοι τιμηθήκαμε με τη λογικὴ και καταπίπτουμε σε αὐτὴν την παρά φύση ἀπρεπὴ ἐνέργεια να ἀρπάζουμε με πλεονεξία ἀκόμα και ὅσα ἀνήκουν στους ἄλλους, ποια συγχώρηση θα ἀπολαύσουμε;

Αφού λοιπόν κατανοήσουμε το ὕψος της φιλοσοφίας που βρίσκεται μπροστὰ μας, τουλάχιστον ἀς φθάσουμε στη μέση, για να ἀποφύγουμε τη μέλλουσα τιμωρία και βαδίζοντας αὐτὴν την οδὸ να μπορέσουμε να φθάσουμε στην κορυφὴ των ἀγαθῶν, τα οποία μακάρι να ἐπιτύχουμε ὅλοι μας με τη χάρη και τη φιλανθρωπία του Κυρίου

ημών Ιησού Χριστού, στον Οποίο ανήκει η δόξα και η δύναμις στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

ΠΗΓΕΣ:

- <https://greekdownloads3.files.wordpress.com/2014/08/in-matthaeum.pdf>
- Ιωάννου του Χρυσοστόμου Άπαντα τα έργα, Υπόμνημα στο Κατά Ματθαίου Ευαγγέλιον, **ομιλία Κ΄**, Πατερικές εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς»(ΕΠΕ), εκδ. οίκος «Το Βυζάντιον», Θεσσαλονίκη 1978, τόμος 9, σελίδες 713-727.
- Ιωάννου του Χρυσοστόμου Άπαντα τα έργα, Υπόμνημα στο Κατά Ματθαίου Ευαγγέλιον, **ομιλία ΚΑ΄**, Πατερικές εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς»(ΕΠΕ), εκδ. οίκος «Το Βυζάντιον», Θεσσαλονίκη 1990, τόμος 10, σελίδες 9-21, 25-27.
- Βιβλιοθήκη των Ελλήνων, Άπαντα των αγίων Πατέρων, Ιωάννου Χρυσοστόμου έργα, τόμος 64, σελ. 183- 190 (ή: 88- 92 του PDF) .
<https://drive.google.com/file/d/0ByZQkrKg4yKLUnhXelZwYTVqWWs/view>
- Βιβλιοθήκη των Ελλήνων, Άπαντα των αγίων Πατέρων, *Ιωάννου Χρυσοστόμου έργα*, τόμος 64, σελ. 191- 200 (ή: 92-95 και 96- 97 του PDF) .
<https://drive.google.com/file/d/0ByZQkrKg4yKLUnhXelZwYTVqWWs/view>
- http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/index.html
- Π. Τρεμπέλα, Η Καινή Διαθήκη με σύντομη ερμηνεία (απόδοση στην κοινή νεοελληνική), εκδόσεις αδελφότητας θεολόγων «Ο Σωτήρ», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2014.
- Η Καινή Διαθήκη, Κείμενον και ερμηνευτική απόδοσις υπό Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις αδελφότητας θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τριακοστή τρίτη, Αθήνα 2009.
- Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους εβδομήκοντα, Κείμενον και σύντομος απόδοσις του νοήματος υπό Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις αδελφότητας θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2005.
- http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Biblia/Palaia_Diathikh.htm
- http://users.sch.gr/aiasgr/Kainh_Diathikh/Biblia/Kainh_Diathikh.htm

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Επιμέλεια κειμένου: Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος)